

ИВЕЛИН ИВАНОВ / Ivelin Ivanov

МИРЪТ В САГИ ОТ „ЗЕМНИЯТ КРЪГ”:
МЕХАНИЗМИ, РИТУАЛИ И КАТЕГОРИИ

*The Peace in “Heimskringla”: Mechanisms, Rituals
and Typology*

The paper is focused on the problem of peacebuilding and peacekeeping in some of the sagas from Snorri Sturluson’s Heimskringla, and on analysis of the described mechanisms for restoring peace after a war, the rituals of peacemaking, and the typology of peace in the sagas. In the end, the author formulates some general conclusions: a long-lasting tradition of the assembly of free bonds (the thing), and the levy over the mechanisms of peacemaking, the core of some typical rituals of peacebuilding, as well as some conclusions concerning the growing influence of the konung and the peace of the konung on the issue during the period of 11th-12th cent. BC. according to the sagas. Finally, the author draws a conclusion that Heimskringla has a critical role for the reconstruction of the image of peace in medieval Scandinavia in 9th-12th cent. BC.

Key words: Heimskringla, Old Norse kings’ sagas, medieval peace, medieval Scandinavia, peace of Freyr, peace of the king, peace during a thing.

“Земният кръг” е забележителна литературна творба и важен писмен исторически извор за Скандинавския регион в периода IX–XII в.¹ Една от основните теми е тази за войната, която присъства ярко в почти всички саги, но успоредно с нея можем да открием и интересни сведения за мира и миротворчеството както като индивидуален, владетелски акт, така и като колективна воля и действие. В този смисъл настоящата статия е опит за анализ на механизмите, ритуалите и типологията на мира в тези широко популярни, но частично изследвани от тази гледна точка извори.

Механизми на мира в сагите

Още в “Сага за инглингите”, т.е. най-стария, митологичен пласт на “Земният кръг”, откриваме три стъпки в сключването на мира. Според сагата, когато бог Один и ваните се изтозили след продължително воюване, те определили среща за примирие, сключили мир и обменили заложници². Същата сага представя и информация за механизмите на мира. След дългогодишна вражда между

конунгите Инялд и Гранмар, конфликтът бил прекратен с посредничеството на техните приятели. В резултат от това конунгите се договорили за среща и сключили мир, който трябвало да се спазва, докато са живи. Мирът бил скрепен с взаимна клетва за вярност. Изключително интересно е и сведението, че през следващата пролет Гранмар се отправил в Упсала, където извършил жертвоприношение, тъй като било прието напролет да се извършват жертвоприношения за мир³.

Преминавайки към текстовете, посветени на исторически норвежки владетели, бих започнал със *“Сага за синовете на Магнус”*, в чието начало откриваме описание на похода на Сигюрд Кръстоносеца към Светите земи и обратно. Тук можем да открием редица действия, които са свързани именно с установяване или потвърждаване на мирни отношения и съюз. Представяйки престоя на конунг Сигюрд⁴ в Сицилия, текстът описва как той издигнал норманския владетел Рожер на високо място и го приветствал като самостоятелен владетел на Сицилия⁵. Макар и исторически неточно, това описание представя акт и ритуал на признаване на владетел като механизъм за установяване на мир и съюз между две страни. В същия дух е и описанието на действията на конунг Сигюрд след пристигането му във византийската столица Константинопол при обратния път от Светите земи към дома. Според сагата, Сигюрд подарил на императора своите кораби, а носовите украшения от корабите били дарени на църквата *“Св. Петър”* в Константинопол⁶. В отговор императорът подарил на конунг Сигюрд много коне и водачи, които да го съпровождат през териториите на империята. При излизането си извън пределите на Византия, Сигюрд бил приет приятелски от немския владетел, както и от датския крал, който му подарил кораб, с който да се завърне в Норвегия по море⁷.

Всичко това навежда на мисълта, че тригодишният поход на Сигюрд бил както експедиция за плячка и свято поклоничество, така също и дипломатическа обиколка, установяване на мир и приятелски отношения с редица владетели. Без съмнение, основният мотив на норвежкия конунг бил по-стабилни владетелски позиции в Норвегия. Ето защо сагата описва характерни дипломатически механизми на мира: посещения и контакти, размяна на подаръци и най-вероятно лични споразумения, които не са отбелязани в текста поради обясними причини⁸.

В *“Сага за Магнус Добрия”* откриваме интересно описание на преговори за възстановяване на мира между норвежкия конунг Магнус (1035–1047) и датския конунг Хартакнут (1035–1042)⁹. След като и двамата свикали опълченията и се очертала предстояща битка, лендерманите¹⁰ от двете страни изпратили взаимно пратеници при своите роднини и приятели в противниковия лагер с цел преговори за примирие и избягване на кръвопролитие. Според сагата, формалният повод за това било непълнолетието на двамата конунзи, което давало основание на знатните да поемат инициативата в свои ръце. Тези първо-

начални разговори довели до определяне на среща между Магнус и Хартакнут, които се споразумели да положат клетва за мир до края на живота си, а при смърт на единия и липса на мъжки наследник, другият да поеме управлението на владенията му¹¹. Всъщност тук можем да открием ясни стъпки към възстановяване на мира: предварителни сондажи, сключване на примирие и в крайна сметка възстановяване на мира, но при променени условия.

Подобен пример за посредничество и инициатива за възстановяване на мира откриваме и в “Сага за Улав Светия”, описваща войната между норвежкия владетел Улав (Олаф) и шведския конунг от 1018 г. Според сагата бондите във Викен се посъветвали и решили, че най-добре ще бъде да се сключи мир, тъй като за тях ще е зле, ако конунгите продължат да разоряват взаимно земите си. Но тъй като никой нямал смелостта да предаде това на конунга, бондите избрали Бьорн като пратеник до Улав с молба да изпрати хора с предложение за мир до шведския конунг. Бьорн наистина се явил пред конунга и предал волята на бондите, но Улав го изпратил лично до своя съперник, като без съмнение, това била опасна мисия¹². Според текста Бьорн събрал посланичество от единадесет души, сред които и един исландец, с които се явил на пролетния тинг¹³ в Швеция и оповестил публично предложението на конунг Улав. Присъстващите бонди одобрили предложението, след което се изказали и по-знатните, които също подкрепили мира. На същия тинг било взето решение за брак между норвежкия конунг и дъщерята на шведския владетел. Така мирът бил възстановен заедно със старата граница и без изплащане на компенсации или кръвнина от едната или другата страна¹⁴.

Анализът на това подробно описание води до няколко извода. На първо място, въпросът за мира не бил приоритет единствено на конунгите, но и на обикновените бонди и на общото събрание (тинг), което имало правото и на практика инициирало мирни преговори, разбира се, с крайното одобрение на конунга. На следващо място, посредническата роля при възстановяването на мира след военни действия била едновременно трудна и опасна, което налагало участието на много хора и използването на роднински и лични приятелски връзки и влияние. Не на последно място “Сага за Улав Светия” дава сведения за силното влияние на родовите традиции и старите, предхристиянски закони и социални структури, което водело неизбежно до обсъждане на въпросите за изплащане на кръвнина на роднините на убитите във военния конфликт.

В други саги откриваме сведения за прилагането на вече съществуващ мирен договор чрез военен натиск. Според цитирана вече “Сага за Магнус Добрия”, след смъртта на датския владетел Хартакнут през 1042 г. конунг Магнус изпратил посланици в Дания, изисквайки осъществяването на договореното в отбелязаното по-горе мирен договор от 1040 г.¹⁵ Норвежкят владетел добавил, че сам ще пристигне в Дания с войска през лятото и или ще управлява Дания, както е постановено в договора и клетвите, или ще загине. В потвърж-

дение на това Магнус свикал опълчението, лендерманите и могъщите бонди и подготвил бойните кораби. С тази войска от около 3000 души норвежкият конунг успял да наложи изпълнението на договора, като получил реално владение над Дания¹⁶.

Един от ярките примери за възстановяване на мира е и срещата на норвежкият конунг Магнус, шведския конунг Инге и датския конунг Айрик (Ерик) в Кунгахела през 1101 г., представена в “Сага за Магнус Берфьот”¹⁷. Тъй като норвежко-шведският конфликт от 1100–1101 г. се задълбочил, а и отношенията с Дания били враждебни, била организирана среща на тримата конунги. Според сагата те се появили с дружините си, отделелили се и преговаряли в полето, след което се върнали и обявили сключеното споразумение. То определяло всеки да владее земите, наследени от баща си, т.е. било възстановено статуквото преди войната, а Магнус се оженил за дъщерята на шведския конунг Инге. Интересна в случая е ролята на датския владетел Айрик. Въпреки враждебните отношения между него и Магнус, прекият военен конфликт бил между норвежците и шведите и в случая датския конунг се явявал както посредник и арбитър, така и страна при възстановяването на мира. Тук може да бъде прокаран интересен паралел с описания на подобно посредничество с цел помирение на две воюващи страни в исландски саги¹⁸.

Характерни особености в механизмите на мира откриваме и в “Сага за Харалд Хардрод”. През зимата на 1063–1064 г. между Норвегия и Дания били разменени пратеници с предложения за мир и уговаряне на мирна среща между Харалд и датския конунг Свайн (Свейн) / (1047–1074/76) на граничната р. Елв, но с настъпването на пролетта и двамата събрали многочислени войски и кораби. Без съмнение, по този начин двете страни демонстрирали сила и натиск за постигане на по-изгодни условия на мир. По-интересен е фактът, че в хода на преговорите мнозина започнали да се оплакват от щетите, нанесени от военните действия, което може да се приеме като ход за искане на компенсация, но след като се намесили “най-умните мъже в двете свити”, кралете сключили мир¹⁹. Анализирайки тези преговори, бих подчертал следните моменти. На първо място сагата дава едно от най-подробните описания на мирен договор в изследваните текстове. Освен това откриваме информация, че бондите все още имат право на глас при определяне на мирните условия, но в същото време и решаващата роля на “най-умните мъже в двете свити”, т.е. на родовата и на новата, приближена до конунга аристокрация. На следващо място, сагата дава важни сведения за механизма на преговорите: като начален, първи етап обявяване на щетите и искания за компенсация от незнатните, като втори етап включването на по-знатните, и последния – финализиране на преговорите и сключване на нов мир в лична среща между владетелите. Важна е и информацията за условията на новия мир: прекратяване на военните действия, признаване на старите граници, липса на компенсация и запазване на придобитата плячка. Интересно

в случая е сведението, че се договорили никой да не плаща данък на другия. Продължителността на споразумението била определена до смъртта на единия от владетелите, а договорът бил скрепен с клетви, след което били разменени заложници.

Цитираните тук откъси водят до извода, че механизмите на мира били под силното влияние на старата родова система, характерни черти на която очевидно съществували и през XI в. Основните причини за запазването и прилагането на тези традиционни механизми се крият във важната роля на родовите структури и свободното опълчение на бондите, които все още играели значима роля във военните действия. В следствие на това същите традиционни структури, родова знат и в известна степен обикновени бонди запазвали позиции в иницирането и хода на мирните преговори. Не на последно място бих подчертал ролята на посредниците в механизмите на мирните преговори, както и размяната на заложниците, което гарантирало спазването на договорените условия. Всичко това допринесло за изграждането на по-ясна картина на механизмите на мира в разглежданите саги.

Друга важна характеристика на мира е продължителността на мирните споразумения и договори в разглежданите саги. Според “Сага за Харалд Хардродне”, след смъртта на Харалд в битката при Стамфорд бридж от 25 септември 1066 г., датският конунг Свайн обявил край на мира между Дания и Норвегия, тъй като последният мирен договор от пролетта на 1064 г. бил валиден до смъртта на сключилите го владетели. Това довело до подготовка за война, войските започнали да се събират, но в същото време между двете страни започнали да сноват посланици с предложения за мир. Норвежците се придържали към позицията, че държат на преподписване на старите условия, а при отказ от датска страна заплашвали с война. Така се стигнало до сключване на нов мирен договор в присъствието на норвежката и датската войски²⁰. Без съмнение, в този случай надделели отново традиционните права на свободните бонди и все още силните родови връзки и структури, които ограничавали правомощията на владетелите. Ето защо, въпреки формалната власт на конунгите, мирните преговори и мирът следвали в значителна степен механизмите от ранносредновековната епоха, на широко участие на старейшините и знатните в сключването на примирие, осъществяване на арбитраж и окончателно помирение между двете воюващи страни. В този смисъл бих подчертал, че формално мирът бил налаган и финализиран от върховния владетел, но фактически мирните преговори и част от условията били установявани при посредничеството и съгласието на старата родова върхушка и новата аристокрация. В допълнение, гореизложеното е пример за механизмите след смърт на единия владетел: враждебни действия от другата страна, свикване на войски (най-вероятно част от опълчението и целите дружини на конунгите) с цел демонстрация на сила и натиск, погранична среща и сключване на ново мирно споразумение. Анализът

на изследваните саги показва, че в по-голямата си част тези мирни споразумения потвърждавали вече съществуващите.

Според “Сага за Магнус Ерлингсон”, след враждебните действия на датския крал Валдемар и контранапедението на норвежкия владетел Арлинг през есента на 1165 г., Кристин, дъщерята на Арлинг, отпътувала за Дания. След предварителни разговори с Валдемар, през пролетта на следващата 1166 г. тя изпратила съобщение до баща си и той пристигнал през лятото с един боен кораб. След първоначални преговори било договорено Арлинг да остане заложник при датския крал, а Асбьорн, брат на датския архиепископ Абсалон, да отпътува като заложник в Норвегия. В края на краищата преговорите приключили с компромис: южните норвежки територии във Викен да признаят властта на датския владетел Валдемар, но за негов ярл да бъде назначен Арлинг, който да положи клетва като васал на датския крал. Мирът бил спазван до смъртта на Арлинг²¹.

В това описание откриваме отново характерни елементи от механизма на преговорите за мир: предварителни сондажи, същински преговори с взаимна размяна на заложници и гаранции и нов мирен договор, но за разлика от посочените по-горе саги, описващи събития от X–XI в., тук липсват бондите и родовата знат, т.е. тук откриваме нов облик на механизмите на мира в Скандинавския регион.

Ритуали на мира в изследваните саги

Интересни сведения откриваме в “Сага за синовете на Магнус”, където е представен ритуал, описан по-горе. При своето пътуване към Светите земи конунг Сигюрд (Сигурд) Кръстоносеца (1103–1130) дебаркирал на о-в Сицилия, където бил приет от норманския херцог Рожер и било организирано продължително пиршество. На седмия ден конунг Сигурд хванал херцог Рожер за ръка, отвел го до най-почетното място на трапезата и го приветствал като владетел²². Без да се спирам върху въпроса за историчността на описаното събитие и върху очевидната символика, бих отбелязал ритуалните действия, свързани с установяване на мир между двама владетели, при което присъства взаимното признаване и демонстрация на приятелство.

В същата сага можем да открием и други описания на ритуали, свързани с приятелство и мир. След като Сигюрд осъществил основната си цел – Светите земи, той се отправил към Константинопол, където подарил на императора всичките си кораби, а носовите украшения на църквата “Св. Петър”. В отговор императорът дарил на конунг Сигурд и неговите войни много коне и водачи за обратния път²³. В случая е описан често срещан ритуал по установяване и утвърждаване на мирни, приятелски отношения от въпросната епоха, състоящ се в размяна на подаръци.

Друг интересен пример за ритуали при установяване или подновяване на мира откриваме в цитираната по-горе “Сага за Магнус Добрия”. Според

описанието на представените по-горе събития при сключването на мира между Магнюс и Хорда-Кнют (Хартакнут) от 1040 г., възстановяването на мира било съпроводено с ритуал на помирение и клетва в братство. Без да се спирам отново на описаните вече действия, бих подчертал интересните сведения за положената от двамата владетели и от общо 24 знатни от двете страни клетва, която е характерна част от ритуалите на мира²⁴.

Типология на мира в сагите

Още в “Сага за инглингите” откриваме образа на митологичната война, в която бог Один воюва срещу ваните, но след продължителни битки била определена среща за примирие, като двете страни сключили мир и обменили заложници. Без съмнение, тук откриваме огледална проекция на реалния, исторически мир, въз основа на който е изграден и образа на легендарния, който може да бъде определен като *митологичен мир*²⁵.

Друг тип, който откриваме в изследваните саги е *мирът на конунга*. В “Сага за Улав Светия”, конунгът Улав (Олаф) налага мир между братята ярли Брюсе и Турфин и убица на техния брат Ейнар – синът на Амунди, на име Туршел²⁶. Конкретният случай е типичен пример за правомощията на конунга, като в същото време бих подчертал и наличието на паралели с практиката на посредничество и арбитраж при въоръжени конфликти в исландските саги²⁷.

Друга интересна категория на мира е представена в “Сага за инглингите”. Според сагата, при управлението на Фрейр започнал *мирът на Фруде*, когато народът станал по-богат благодарение на мира и на плодородните години²⁸. Тук откриваме ясната връзка между мира, плодородието и общото благоденствие, както и свидетелства за продължителното влияние на старата, езическа митология в скандинавските общества.

Пряка връзка между мира, плодородието и благоденствието наблюдаваме и в цитираната вече “Сага за синовете на Магнюс”. Описвайки ранните години от управлението на конунга Сигюрд, сагата представя сведения за мира, налаган по време на тинг, при който всички получавали гаранции за свободно придвижване и мир при идването си, участието си и отпътуването си от тинга, което без съмнение следва дълбоки традиции в скандинавските общества²⁹. В края на сагата управлението на Сигурд е определено като добро, защото при неговото управление царил мир и благоденствие³⁰. Тук бих отбелязал пряката връзка с описани по-горе *мир на конунга* и с *мирът на Фруде*, т.е. мир, ограничен не само в правораздаването и пряката светска власт на конунга, но в далеч по-универсален смисъл.

В обобщение бих отбелязал няколко типа мир в изследваните саги: *митологичният мир* като специфична категория, съхраненият от епохата на традиционното родово общество *мир по време на тинг*, *мирът на конунга* и споменатият *мир на Фруде*. Без съмнение, *мирът на конунга* се очертал като основна и най-често срещана категория на мира в епохата на високото Средновековие в Скандинавия.

В заключение бих обобщил следните изводи за механизмите и типологията на мира. На първо място бих подчертал, че изследваните саги представят в известна степен архаична картина, като описват механизми на мира, характерни за ранносредновековните германски традиции. Във връзка с това бих отбелязал отново изключителната роля на родовата знат и на тинга в установяването на примирие и в инициране на преговори и на окончателно мирно споразумение. Анализирайки описаните ритуали на мира, бих посочил взаимната размяна на дарове, личната среща на конунгите, клетвата за установяване, възстановяване и спазване на мира, полагана както от владетелите, така и от определен брой знатни от двете страни. Жертвоприношението, макар и рядко срещано в изследваните текстове, свидетелства за продължително съществуване на стари, езически традиции десетилетия и дори столетия след приеамането на християнството. Не на последно по значимост място бих подчертал, че в по-голяма част от описаните случаи окончателното мирно споразумение има персонален характер и е валидно до края на живота на сключилите го конунги. Всичко това очертава редица специфични характеристики на мира в саги от „Земният кръг“ и разкрива интересни детайли от историческата действителност в Скандинавия в периода IX–XII в.

БЕЛЕЖКИ

¹ „Земният кръг“ (Heimskringla) е сборник от саги за норвежки крале, като започва с легендарната династия на Инглингите, продължава с Халфдан Сварте (IX в.) и завършва с управлението на Магнус Арлингсон (XII в.). Виж: **Сноре Стюрлюсон**. Саги за кралете на Севера, Т. 1, 2. София, 2003. Този единствен по рода си превод на сагите от Heimskringla на български език е успешен опит (с някои изключения относно термини и имена на исторически личности) за възможно най-точно предаване на оригинала и може да бъде ползван не само от любители, но и от професионални изследователи.

² **Сноре Стюрлюсон**. Саги за кралете на Севера, Т. 1. София, 2003, с. 24. Според сагата: „...Ваните изпратили на асите най-уважаваните си мъже – Нюрд Богатия и синът му Фрьой. Асите предложили от своя страна Хьоне и казали, че е много подходящ за хьовдинг.“ Тук откриваме възможно най-висок, знатен статут на заложниците и гарантите, разменяни при сключване на мир.

³ Пак там, с. 52. „...След това крал Инялд и крал Гранмар воювали дълги години. Накрая техните приятели ги накарали да се сдобрят, кралете се уговорили за среща, събрали се и сключили мир. Присъствали крал Инялд, крал Гранмар и неговият зет крал Юрвард. Мирът трябвало да продължава, докато и тримата са живи. Той бил скрепен с клетви и гаранции за сигурност. През пролетта Гранмар заминал за Упсала и направил жертвоприношение за мир през идващото лято, както повелявал обичаят.“

⁴ Въпреки, че в българският превод на сагите е използвана титлата *крал*, аз предпочитам да използвам титлата *конунг* поради специфичните особености на техния статут и реална власт.

⁵ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2. София, 2003, с. 284.

⁶ Пак там, с. 288.

⁷ Пак там. “...Срещнал се с императора на Рим Лосаршюс, който го посрещнал любезно, дал му водачи по пътищата на страната си и разрешил на него и на хората му да купуват всичко, което им трябва....В Хайдаби Сигюрд се срещнал с датския крал Николас, който го посрещнал любезно и го придружил до Иландия, където му дал един напълно оборудван кораб, за да си замине Сигюрд за Норвегия.” Ясна е символиката на гостоприемство и приятелство като част от механизмите на мира, като прави впечатление и разрешението за свободна търговия.

⁸ Ключовите фигури в изграждането на приятелски и мирни отношения са английският крал, сицилийските нормани, византийският император, императорът на Священата римска империя и кралят на Дания. Първият и последният са съседи на Сигурд, а останалите могат да бъдат определени като стратегически съюзници. Факт е, че при завръщането си от похода Сигурд е на 20 години, но вече си е осигурил слава, богатство, реликви, позиции и политически връзки.

⁹ В българския превод, озаглавен “Саги за кралете на Севера”, е използвано името Хорда-Кнют, но аз предпочитам придобилата вече популярност форма Хартакнут.

¹⁰ *Лендерманите* (старонорв. *lendr manr*) формирали част от елита в средновековна Норвегия и били най-близките до конунга лица заедно с *ярлите*. Първите сведения за тях датират от XI в., а лендерманите упражнявали административни и военни задължения в своите територии. За високото им положение в йерархията свидетелства и фактът, че през XIII в. в кралството имало между 10 и 20 лендермани. Поради специфичното и по-бавно развитие на Норвегия до кр. на XIII в. в сравнение с териториите на класическия феодализъм, по-удачно е използването на наименованието лендерман, а не феодал.

¹¹ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2. София, 2003, с. 141. Въпросният мир бил сключен през 1040 г.

¹² **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 1., с. 292-293.

¹³ Тингът е събрание на свободните мъже на различни териториални нива: близките околности или стотня, по-обширна област или цяла Норвегия. Явното присъствие на тинга в изследваните саги е поредното свидетелство за все още важната роля и за продължителното влияние на родовите структури и родовата аристокрация както в местното управление, така и върху действията на конунга по проблемите на войната и мира.

¹⁴ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 1., с. 314. “...Тогава заговорили хльовдингите и от името на шведския крал дали съгласието си за мир според условията, предложени от норвежкия крал. На същото заседание решили Ингеяр, дъщерята на крал Улав, да се омъжи за крал Улаф Харалдсон. Кралят поверил на ярла да я отведе и му дал пълна власт за всичко, което засягало този брак.”

¹⁵ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2., с. 152. В тази ситуация част от датчаните отхвърлили правата на Магнюс, установени с договора от 1040 г., и подкрепяли претендента Свейн Естридсен, който бил племенник на починалия Хартакнут.

¹⁶ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2. София, 2003, с. 153. Според сагата : “Крал Магнюс бил посрещнат радостно в Дания. Той веднага свикал

съвети и срещи с народа и предложил да го приемат за крал, каквато била уговорката с Хорда-Кнют. Тъй като местните хьодвинги, които стояли на върха на властта в Дания, били обвързани с клетва с крал Магнус и искали да спазят дадената дума, те настояли народът да го приеме...²¹ Свикал крал Магнус съвета във Виборг, където от стари времена датчаните избирали кралете си. На този съвет те приели и Магнус Улавсон за крал на Дания.” Явно, и в прилагането на мирните споразумения и договори все още важна роля играели старите родови структури, традиции и обичаи.

¹⁷ Пак там, с. 272.

¹⁸ **Jones, Gwyn.** Landnámabók: Its Contribution to the Study of Icelandic Feud. In: The Modern Language Review, Vol. 28, No. 2 (Apr., 1933), 217-225. Според мен, примерите за арбитраж, които се откриват в „Книга за заселването” (*Landnámabók*), описваща заселването на Исландия в периода IX–X в., са много близки до тези от разглежданите тук саги. *Landnámabók* описва как исландец Асмунд успял да предотврати въоръжен сблъсък между своя брат и негов противник с помощта на 40 мъже, а в друг случай знатния исландец Онунд Билде успял да раздели две сражаващи се страни, яздейки с коня си между тях. Друг характерен пример за арбитраж е случаят на спор за земя между знатния Гейрмунд и съседа му Кийак, който бил разрешен без проливане на кръв благодарение на посредничеството на двама приятели.

¹⁹ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2., 228–230. “Била уговорена среща за край река Елв за сключване на мирния договор между крал Харалд и крал Свайн. Когато пролетта настъпила, двамата крале събрали по една голяма войска и много кораби за това пътуване... Когато кралете се срещнали, хората им започнали да настояват да сключат примирие. Мнозина започнали да се оплакват от щетите, които им били нанесени от набезите, плячкосванията и убийствата... После се намесили най-умните мъже в двете свити и се стигнало до помирение между кралете с условие, че Харалд получава Норвегия, а Свайн – Дания до границата, която разделя двете кралства от стари времена. Никой не трябвало да плаща на другия данъци. Там, където двете страни си нанесли взаимно щети от плячкосванията, всеки сам щял да ги възстановява. Плячката, която бил взел всеки, щял да си я задържи. Мирът трябвало да се спазва, докато и двамата крале са живи. Договорът бил скрепен с клетви. Кралете си разменили и заложници.”

²⁰ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2., 254–255. “След гибелта на Харалд Сигурдсон датският крал Свайн решил, че мирът между датчаните и норвежците няма да се задържи още дълго. И в двете кралства наистина свикали войските си. Синовете на Харалд извели войните и корабите си от страната, а крал Свайн тръгнал от юг с датската войска. Между двете войски тръгнали вестоносци с предложения за примирие. Норвежците заявили, че или ще се спазва сключеният вече договор, или ще се сражават... Когато се срещнали войските, между кралете им отново бил сключен договор и се установил мир между двата народа.”

²¹ Пак там, с. 396–397.

²² Пак там, с. 284. “...Когато минал седмият ден от пира, кралят хванал херцога за ръка, отвел го до своето място и му дал титлата и правата да бъде крал на Сикильой. До този момент само ярли били управлявали това място.”

²³ Пак там, с. 288.

²⁴ Пак там, с. 141. “На тази среща двамата крале се помирили и се заклели в братство... Дванайсет мъже – най-личните от двете кралства – се заклели във вярност

и в спазване на условията на договора между двамата крале, докато има някой жив от тях.”

²⁵ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 1., с. 24.

²⁶ Пак там, 351–352. *“Когато крал Улав обмислил тези неща, той наредил да се свика тинг, на който да присъстват и двамата ярли...Аз отправям към вас, мои ярли, и искането да се помирите с Туриел Омюндасон, който уби брат ви Айнар. Ако вие се съгласите, аз ще го съдя завината му...Крал Улав присъдил наказание за убийството на Айнар като за убийство на трима едри оделсбонди, но част от него отпаднала поради вината на самия Айнар.”*

²⁷ **Jones, Gwyn.** Op. cit., p. 219.

²⁸ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 1., с. 28. *„По негово време се установил „мирът на Фруде”. Шведите почитали Фрьой за този добър и мирен период за всички страни. Затова хората правели много повече жертвоприношения в негова чест, отколкото за другите богове, и най-вече поради забогатяване на населението на страната в резултат на мира и добрата реколта.”.* „Мирът на Фруде” бил наречен така по името на легендарен конунг, управлявал в епохата на римския император Август. Според легендите Фруде бил най-мощния конунг в цяла Скандинавия и мирът бил наречен на негово име във всички скандинавски народи и езици.

²⁹ **Снуре Стюрлюсон.** Саги за кралете на Севера, Т. 2., с. 294.

³⁰ Пак там, с. 304.

ЛИТЕРАТУРА

Снуре Стюрлюсон. Саги за кралете на Севера, Т. 1. София, 2003.

Снуре Стюрлюсон. Саги за кралете на Севера, Т. 2. София, 2003

Jones, Gwyn. Landnámabók: Its Contribution to the Study of Icelandic Feud. In: The Modern Language Review, Vol. 28, No. 2 (Apr., 1933), 217–225.